

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การดำเนินงานวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นประเด็นศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับจริยธรรม
2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
3. งานของนักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
5. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม

มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ ดังนี้

พระยาอนุมานราชชน (2516: 509) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรม (morality) โดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (ethics) ในเรื่องของปรัชญา เป็นเรื่องของการค้นหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงามและสิ่งซึ่งถือว่าผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติ และวางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้

เสถียร (2515: 409-410) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติ ถูกธรรม การประพฤติไม่ล่วงละเมิดที่บัญญัติไว้ มีศีลธรรมประจำใจ รู้จักที่ควรและไม่ควร

ดวงเดือน (2522: 32-33) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้น ผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

วสิน (2518 : จ-ฉ) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิด ที่ถูกต้อง เหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งที่ควรเว้น กระทำสิ่งที่ควรกระทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุ รู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ (2513: 31) ได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ควรปฏิบัติ ความประพฤติ และผู้ประพฤติจะต้องรู้เวลา โอกาส และสถานการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

พนัส (2519: 44) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคม

ปาริชาติ (2524: 11) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งกาย วาจา และใจ อันเป็นสิ่งที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุข ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม

เกษิณี (2524: 10-11) จริยธรรม หมายถึงการประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม

นิทรา (2524: 10) จริยธรรม หมายถึง การประพฤติและการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมอันจะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชัยฤทธิ์ (2524: 7) จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ดีที่ชอบทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อสังคม อันอาจก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ประกาศรี (2524: 8) จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และประเทศชาติ

สังคม และคณะ (2537: 14) จริยธรรม หมายถึง เกณฑ์การวัดพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกต่อตนเอง ต่อสังคม และปฏิกิริยาตอบสนองต่อพฤติกรรมด้านบวกด้านลบ

จากคำจำกัดความดังกล่าวสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติดี ปฏิบัติชอบทางกาย วาจา และใจ การกระทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์เว้นสิ่งที่ไม่ควรเว้น กระทำสิ่งที่ไม่ควรกระทำ รู้เหตุรู้ผล ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคมที่ประสบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอันนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ

ความสำคัญของจริยธรรม

การจัดการศึกษาในปัจจุบันผลิตปัญญานอกไปสู่สังคม มุ่งด้านอาชีพเป็นหลัก สมาชิกในสังคมไม่ได้รับการขัดเกลาสภาพจิตใจอย่างดีพอ เป็นเหตุให้บุคคลเหล่านี้ก่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อส่วนรวม เช่น การคอร์รัปชัน อาชญากรรม การฉ้อโกง ทำทุกวิถีทางที่จะแสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาสนอง ความต้องการของตนเอง เป็นทาสต่อสิ่งภายนอกขาดอิสระในตนเองที่จะอยู่ได้โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้น หากจะแก้ไขปัญหานั้น ควรนำจริยธรรมมาพัฒนาบุคคล โดยอาศัยการพัฒนาที่ครอบคลุมรอบด้านทั้งตัวบุคคล เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขในสภาวะการณ์ที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา รู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ซึ่งทำให้สังคมเป็นสังคมไร้พรมแดนที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกฎและการดำเนินชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในปัจจุบันนี้ ดังที่พระเทพเวที (2534: 109) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมของบุคคลว่า พฤติกรรม จริยธรรมของบุคคลนั้น มีทิศทางสอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมสากล กล่าวคือ ด้านร่างกายนั้นมีพัฒนาการของการเจริญเติบโตไปตามวัยเป็นลำดับ ด้านอารมณ์ ผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง จะมีสุขภาพจิตดีรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ไม่บิดเบือน ไม่จมอยู่กับอดีตหรือวิตกกังวลกับ

อนาคตมากจนเกินไป สามารถดำรงชีวิตตามสภาพของคนในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านสังคม บุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีจะเป็นผู้ที่อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยที่ไม่ขัดแย้งกับความเป็นตัวของตัวเอง มีจุดยืนของตนเอง และคำนึงถึงคนรอบข้างอย่างสมดุล และในด้านสติปัญญาผู้ที่มีสติปัญญาดีจะมองเห็นรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม สามารถเข้าใจนามธรรมได้ในแง่ของความดี ความงาม ความรู้สึกนึกคิดได้ และสามารถใช้กำลังสมองพัฒนาตนให้เป็นคนดีตามครรลองของสังคม

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จริยธรรมมีเป้าหมาย คือ การมีความสุขในการดำเนินชีวิตของบุคคล นั่นคือ ความสุขที่เป็นคุณภาพของจิตใจที่ดีงาม และการปฏิบัติต่อชีวิตอย่างถูกต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความสุขที่ยั่งยืน สามารถรู้เท่าทันความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ และนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่ง พระเทพเวที (2535: 46) ได้ให้ข้อคิดไว้ในหนังสือพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ ว่า เมื่อขาดจริยธรรมเสียแล้วความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ผ่านเทคโนโลยี แม้แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ก็กลายเป็นการเพิ่มช่องทางแห่งภัยอันตรายที่จะเข้ามาถึงตัวมนุษย์มากขึ้น จนเกิดภาวะเหมือนกับว่า วิทยาศาสตร์เทคโนโลยียิ่งเจริญอันตรายของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น และร้ายแรงยิ่งขึ้น

ลักษณะทางจริยธรรมของบุคคล

ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น ความรู้ ทักษะคิด การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ ดังเช่นที่ดวงเดือน (2520: 4-6) ได้กล่าวถึงลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลไว้ ดังนี้

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนเองนั่นถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรรงควั้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากนักน้อยเพียงใด เท่ากับเป็นกฎ ระเบียบ ข้อห้าม ข้อควรปฏิบัติทางสังคม และศาสนา ที่บุคคลต้องเรียนรู้ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

2) ทักษะคิดเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด สอดคล้องกับค่านิยม หรือ

แตกต่างกันไปได้ ทักษะคติเชิงจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรม เพราะรวมเอาความรู้เชิงจริยธรรมและความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ ไว้ด้วย

3) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การเสียสละ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น และในทางตรงข้ามเป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับควรดเว้น

4) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์นั้น ๆ เหตุผลดังกล่าวช่วยให้ทราบเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจขัดกับความรู้สึกของบุคคลส่วนใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลและสถานการณ์เป็นสำคัญ

ในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ของจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีหรือเลวของบุคคลย่อมส่งผลโดยตรงต่อความสงบสุขของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมซึ่งเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

แหล่งกำเนิดจริยธรรม

แหล่งกำเนิดจริยธรรมของบุคคลนั้น มีมูลเหตุมาจากอิทธิพลของสังคม ดังที่ ดวงเดือน และเพ็ญแข (2520: 6-7) กล่าวว่าไว้ว่า

...จริยธรรมของบุคคลนั้นมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของสังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม กล่าวคือ บุคคลที่เกิดมาในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้และยอมรับจริยธรรมประเพณีในสังคมของตน ซึ่งจะแตกต่างจากจริยประเพณีของสังคมอื่น ๆ ไม่มากนักน้อย ละนั้นจึงเห็นได้ว่าแหล่งกำเนิดที่สำคัญของจริยธรรมบุคคลก็คือ สังคม หรือผู้ที่แวดล้อมตนนั่นเอง รากฐานการเกิดจริยธรรมจะเริ่ม ก่อตัวขึ้นในทารกตั้งแต่แรกเกิดโดยการเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ละน้อยตามการพัฒนาประสาทสัมผัสต่างๆ จะอำนวยความสะดวกให้ ...

จะเห็นว่าจริยธรรมของมนุษย์นั้น มีการเจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดเจนจากวัยทารก ไปถึงวัยผู้ใหญ่ แม้มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาจริยธรรมในจังหวะที่แตกต่างกัน แต่ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

บุคคลสำคัญที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม คือ Wright (1975: 24-30 อ้างใน ชัยฤทธิ์, 2524: 8) นักสังคมวิทยา ซึ่งเชื่อว่าสังคมมีส่วนสำคัญที่จะหล่อหลอมจริยธรรมของบุคคลในสังคมเพราะบุคคลจะเรียนรู้ว่าอะไรดี ชั่ว จากผู้ที่ใกล้ชิดด้วย ขบวนการเทียบเคียง โดยบุคคลจะเลียนแบบผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ตนรักในที่สุดบุคคลจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ ดังนั้นถ้าผู้ที่ตนใกล้ชิดเป็นผู้มีจริยธรรมสูง บุคคลก็จะเลียนแบบและในที่สุดก็จะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงตามไปด้วย

ส่วน Skinner (1971: 101-128) ได้ให้ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม แนวคิดทางจารีตประเพณีและจรรยา ค่านิยม ว่ามีส่วนกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้กับเด็กตั้งแต่เกิดมา จริยธรรม จะพบได้ในเงื่อนไขทางสังคม ซึ่งมีขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรม พ่อ แม่ จะเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวทางการปฏิบัติตนในสังคมด้วยเหตุนี้ แม้บุคคลไม่มีมาตรฐานทางจริยธรรม เมื่อโตขึ้นก็ต้องมีพฤติกรรมทางจริยธรรมไปตามโครงสร้างทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น

Piaget (1962 อ้างใน ประภาศรี, 2521: 9) นักจิตวิทยาชาวสวิสเชื่อว่า จริยธรรมจะพัฒนาเมื่อเด็กโตขึ้น มีประสบการณ์ในการเล่นบทบาทในกลุ่มเพื่อนทำให้มองเห็นกฎว่าเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังได้เชื่อว่าเป็นผู้เริ่มต้นศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมอย่างจริงจังและยังพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ของทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง และขั้นยึดหลักแห่งตน ขั้นก่อนจริยธรรมเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความต้องการการบำบัดความต้องการทางกาย โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ อายุ 2-8 ปี จะมีพัฒนาการขั้นยึดคำสั่ง คือ ความเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าตนต้องกระทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ อายุ 8-10 ปี พัฒนาการถึงขั้นยึดหลักแห่งตน ซึ่งเด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นสูงสุด คือขั้นที่ 3 นี้

ส่วน Kohlberg (1964 อ้างใน ประภาศรี, 2521: 9) ได้ศึกษาพัฒนาการทาง จริยธรรม ตาม แนวทฤษฎี Piaget พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมีได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปี แต่บุคคลในสภาพปกติจะพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11-25 ปี เนื่องจาก บุคคลมีการรวบรวมความคิดเป็นโครงสร้างที่จะเรียนรู้อย่างมีเหตุผลจากสิ่งที่เห็นได้ชัดไปสู่ ความคิดที่ซับซ้อน และในขั้นที่สูงขึ้นก็จะแสดงการพัฒนาความคิดนามธรรมที่สูงขึ้นในการเลือก กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งเด็กจะต้องผ่านขั้นตอนเหล่านี้ ไปทีละขั้นจากขั้นที่ 1-6 ตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้น 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10)
ขั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	
ขั้น 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	
ขั้น 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

ที่มา: ดวงเดือน (2520: 10)

Durkheim (1973 อ้างถึงในประภาศรี, 2521: 11) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส สนใจและ ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลและได้แบ่งส่วนประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกได้แก่วินัย ซึ่งเป็นเครื่องจำกัดตัวเองในสภาพที่จำเป็นเพื่อก่อให้เกิดความสุข ส่วนที่สอง เป็นการทำให้กลุ่มหรือสังคม ก่อให้เกิดความมั่นคงแก่กลุ่ม ส่วนที่สาม เป็นส่วนสุดท้ายคือความ

เป็นอิสระ หมายถึง ความสามารถส่วนบุคคลที่จะเลือกกระทำอย่างถูกต้องโดยใช้เหตุผล เป็นการไตร่ตรองเห็นชอบแล้วจึงกระทำ เพราะมีความรู้และความเข้าใจ ความหมาย สาเหตุ และเหตุผลในการคงอยู่ของกฎเหล่านั้นเป็นอย่างดี

Kant (1960 อ้างถึงใน วิทย์, 2519) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ได้กล่าวถึง ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมว่า การกระทำที่มุ่งหวังผลการกระทำตามกฎซึ่งมีเงื่อนไข ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ดีแท้ แต่การกระทำที่ไม่มีข้อแม้ใด ๆ และมีลักษณะสากลใช้ได้กับทุกคน ไม่ใช่เฉพาะบางคนหรือบางกลุ่มเท่านั้น จึงเป็นการกระทำที่เป็นความดีแท้ แสดงให้เห็นว่าเป็นการพัฒนาการทางจริยธรรมจากรูปธรรมที่เป็นวัตถุธรรม ไปสู่ขั้นนามธรรมซึ่งเป็นจิตนิยม สำหรับ Kant จะส่งเสริมความคิดอิสระที่ใช้เหตุผลและปัญญาส่วนบุคคล เพราะถ้าทุกคนหลุดพ้นจากความรู้สึกละโม้ ผลประโยชน์ รสนิยมของแต่ละคนได้ ทุกคนจะอยู่ในสภาพของปัญญาบริสุทธิ์ หมายความว่าทุกคนจะเห็นความถูกต้องของกฎจริยธรรมเหมือนกันหมด ไม่มีใครทำตามหลักที่เขาไม่สามารถจูงใจให้เป็นกฎสากล

Bentham and Hare (1972 อ้างถึงใน มรรยาท, 2520) ซึ่งมีความเชื่อว่า จริยธรรมส่วนบุคคลเป็นความคิดอิสระ มีความสำคัญมากกว่าความคิดของกลุ่มสังคม ในขณะเดียวกัน Acton (อ้างถึงใน มรรยาท, 2520) ยังได้กล่าวสนับสนุนความเชื่อนี้ว่า การยอมรับมาตรฐานจริยธรรมแบบดั้งเดิมโดยไม่คิดยอมทำให้มนุษย์หมดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คนเราควรยอมรับมาตรฐานซึ่งนำมาไตร่ตรองแล้วเพื่อใช้สำหรับตนเองและผู้อื่น

ประกาศรี (2521: 9) ได้กล่าวว่า สังคมเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรม หรือพัฒนาการทางจริยธรรมย่อมขึ้นอยู่กับการเรียนรู้จากสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในตนเองมาจากจริยธรรมที่ถือกฎเกณฑ์ ประเพณี กฎหมาย นั่นคือ จริยธรรมด้านบุคคลที่พัฒนาการจากจริยธรรม ส่วนสังคมคือบุคคลจะใช้เหตุผลยอมกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างมีเงื่อนไข เพื่อประโยชน์ของตนในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์แต่ไม่ถือว่าเป็นความดีแท้ และเมื่อพัฒนาการไปสู่การใช้เหตุผลหรือปัญญา มีความคิดอิสระในการกระทำโดยไม่มีเงื่อนไข หรือข้อแม้ใดๆ นอกจากการเป็นบรรทัดฐานของสังคม จึงถือว่าเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นความดีแท้

หลักการในการฝึกอบรมจริยธรรม

จริยธรรมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้แตกต่างกันออกไป การที่บุคคลจะมีลักษณะและสภาพเป็นอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การปลูกฝัง หรือการฝึกอบรมจริยธรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่แตกต่างกันออกไป และเนื่องจากค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคน การที่จะให้คนประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางใด จึงจำเป็นต้องปลูกฝังหรือฝึกอบรมให้มีค่านิยมที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ในการปลูกฝังหรือฝึกอบรม จริยธรรมจะต้องอาศัยหลักการและวิธีการที่ถูกต้องและดี นั่นคือจะต้องสร้างความรู้ความสำนึกที่ฝังงอกให้เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล (พูนทรัพย์, 2524) ส่วน ชัยพร (2526: 31) กล่าวว่า การปลูกฝังหรือฝึกอบรมจริยธรรมแก่บุคคลนั้น จำเป็นต้องกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การจัดประสบการณ์ตรง โดยให้ผู้เรียนหรือผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินความถูกผิดของการกระทำต่าง ๆ การแสดงตัวอย่างให้ดู เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจกฎเกณฑ์การตัดสินความถูกผิดและเกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกระทบ นอกจากนั้น ยังปลูกฝังหรือฝึกอบรมด้วยวิธีการอธิบายชี้แนะให้เกิดความเข้าใจในเกณฑ์ต่าง ๆ และมองเห็นความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ดวงเดือน (2524: 63-72) กล่าวว่า วิธีฝึกอบรมเพื่อยกระดับจิตใจของบุคคลนั้นทำได้หลายวิธี และได้เสนอแนะไว้ 5 วิธี ดังนี้

1. การให้ความรู้สูงขึ้น

การให้ความรู้ขั้นที่สูงขึ้นกว่าที่ตนมีอยู่แก่บุคคลนั้น จะทำให้คนคนนั้นนำเหตุผลอันใหม่มาเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้ บุคคลจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิดเกิดขึ้น ความไม่สมดุลนี้จะเป็เครื่องกระตุ้นให้บุคคลมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การอบรมทางศาสนา

การอบรมจริยธรรมตามวิธีทางพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ซึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาทางศาสนาในเรื่องการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และปลูกฝังให้เกิดทัศนคติอันเหมาะสมต่อคุณธรรมและทุรธรรมบางประการ การอบรมเช่นนี้มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรม ยับยั้งมิให้ทัศนคติที่มีต่อคุณธรรมลดลง โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่นตอนปลายและผู้ใหญ่ตอนต้น

3. การให้แสดงบทบาท

การให้บุคคลแสดงบทบาทเป็นตัวละครในเรื่องที่มีปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม จะเป็นเครื่องช่วยให้บุคคลมีความผูกพัน ใกล้ชิดกับปัญหาของตัวเอกในเรื่อง เหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง เมื่อบุคคลได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูงกว่าตนเองแล้ว ก็จะมีการพัฒนาจริยธรรมได้สูงขึ้น

4. การใช้กลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม

บุคคล โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ตอนต้น จะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามเหตุผลของเพื่อนๆ ไปได้โดยง่าย กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลรุนแรงมาก สามารถทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดขั้นการพัฒนาจริยธรรมได้และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงไปเป็นขั้นที่สูงกว่าเดิมจะคงทนมากกว่าเปลี่ยนเป็นขั้นที่ต่ำกว่าเดิม

5. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ

เป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า บุคคลจะเรียนรู้จากสังคมมากที่สุด และเป็นวิธีที่บุคคลอาจทำตามโดยไม่รู้สีก้าวกำลังถูกชักจูง แต่บุคคลจะทำตามตัวแบบหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับสาเหตุต่างๆ ที่สำคัญคือ ลักษณะของตัวแบบและผลที่เกิดกับตัวแบบ

นอกจาก 5 วิธีดังกล่าวแล้ว ดวงเดือน ยังได้เสนอแนะวิธีพัฒนาจริยธรรมโดยการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งวิธีการนี้ก็คือ การนำเอาวิธีการทั้ง 3 วิธีการรวบรวมเข้าด้วยกัน คือวิธีการให้ความรู้ขั้น

สูงขึ้น วิธีการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และวิธีการเลียนแบบจากตัวแบบที่เป็นเพื่อน ผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าตน

พนัส (2523 : 122-125) ได้เสนอแนะหลักการในการสอนและฝึกอบรมจริยธรรม ไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. พึงเล็งถึงการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราต้องการคือ การปฏิบัติตามจริยธรรมมากกว่าความสามารถที่จะจดจำเนื้อหาหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ โดยเหตุนี้วิธีสอนหรือวิธีฝึกอบรมและการวัดผล ประเมินผลจึงต้องสอดคล้องกับจริยธรรมนั้น ๆ ด้วย
2. จริยธรรมที่จะสอนหรือฝึกอบรมนั้นควรจะได้กระทำในทุกระดับชั้น โดยมีการสอนหรือฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสอดแทรกเข้าไปในวิชาการต่างๆ พึงกระทำอย่างยิ่ง และการฝึกอบรมก็เป็นสิ่งที่จะละเลยมิได้
3. การประพุดติและปฏิบัติตัวของครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการฝึกอบรมจริยธรรมจะต้องให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการปลูกฝัง และพัฒนาให้แก่บุคคล การคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ฝึกอบรมจริยธรรมควรจะต้องพึงเล็งถึงความประพุดติเป็นอันดับแรก

นอกจากนี้ พนัส (2523: 125-126) ยังได้เสนอแนะวิธีสอนและฝึกอบรมจริยธรรม ซึ่งจำแนกออกเป็น การปลูกฝังจริยธรรมและการพัฒนาจริยธรรม ดังนี้

ก. การปลูกฝัง มี 3 ขั้นตอน คือ

1. สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อจริยธรรมที่ต้องการ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การชี้ให้เห็นประโยชน์และคุณค่าของคุณสมบัตินั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตัวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมจริยธรรมให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
2. ให้ความรู้ ว่า จริยธรรมนั้นๆ หมายความว่าอย่างไร มีวิธีการปฏิบัติอย่างไร มีขอบเขตเพียงใด

3. ช่วยให้ปฏิบัติตามจริยธรรมนั้น และมีการติดตามการปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมออย่างต่อเนื่องในทุกสถานที่

ข. การพัฒนาจริยธรรม มีหลักสำคัญคือ การสร้างปัญญาและความเข้าใจที่กระจ่างชัดต่อคุณค่าและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแนวทางแห่งจริยธรรมนั้น ๆ โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้คำถาม การอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียน ผู้รับการฝึกอบรม ได้คิดและไตร่ตรองอย่างรอบคอบและกระจ่างชัดในเรื่องนั้นๆ และเนื่องจากจริยธรรมได้รับการปลูกฝังมาก่อนแล้ว เมื่อได้รับความคิดแจ่มชัดในคุณค่าของจริยธรรมอีก จึงน่าจะฝังลึกลงเป็นคุณสมบัติอันดีงามต่อไป

งานของนักวิชาการศึกษานักงานศึกษาธิการอำเภอ

ความเป็นมาของตำแหน่งนักวิชาการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ได้สรุปความเป็นมาของนักวิชาการศึกษาไว้ดังนี้

ก่อนปี พ.ศ. 2523 สำนักศึกษาธิการจังหวัดเป็นสำนักงานการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบงานการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งยังมีหน้าที่รับผิดชอบงานการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม งานพลศึกษา ลูกเสือ เนตรนารีและงานกิจการพิเศษที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายโดยมีหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาประจำจังหวัดเป็นหน่วยปฏิบัติงาน รวมทั้งการปฏิบัติงานวิชาการของจังหวัด ต่อมาได้มีการโอนงานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2523 พร้อมทั้งโอนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาประจำจังหวัดไปสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จึงเป็นเหตุให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขาดผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ขอกำหนดตำแหน่งนักวิชาการจาก ก.พ. จังหวัดละ 1 ตำแหน่ง ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2524 โดยปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งซึ่ง ก.พ. ได้กำหนดไว้ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2518 แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2523 คือให้มีหน้าที่ปฏิบัติงานทางวิชาการ ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาหลักสูตรแบบเรียนทุกระดับที่อยู่ในความควบคุมของทางราชการ ปรับปรุงมาตรฐานของสถานศึกษาและอาชีพการจัดและควบคุมพิพิธภัณฑสถานการศึกษา การบริการและส่งเสริมการศึกษาโดยใช้

เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติทางการศึกษา การวางแผนการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา การส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับ อนุมัติให้มีตำแหน่งนักวิชาการศึกษาในปี 2525 ในจังหวัดขนาดใหญ่จำนวน 22 จังหวัด จังหวัดละ 1 ตำแหน่ง คือ สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุงโลก นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง อุตรธานี หนองคาย ขอนแก่น อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ สกลนคร ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับอนุมัติอัตรานักวิชาการศึกษาจังหวัดเพิ่มใหม่ในจังหวัดที่เหลืออีก 50 จังหวัด ๆ ละ 1 คน จนครบทุกจังหวัด และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2544 กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของนักวิชาการศึกษาจังหวัด/อำเภอ เพราะมีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ เป็นศูนย์ 3 ศูนย์ คือ ศูนย์บริการและประสานงาน ศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผน ศูนย์ติดตามและประเมินผล กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดตำแหน่งนักวิชาการศึกษาเพิ่มใหม่ ในจังหวัดที่ประกาศตั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นจังหวัดผู้นำ พร้อมกับขยายอัตราเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง ปี พ.ศ. 2531 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง นักวิชาการศึกษาเพื่อปฏิบัติงาน ณ สำนักงานศึกษาธิการอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ตำแหน่งนักวิชาการศึกษานั้นกระทรวงศึกษาธิการถือว่าเป็นตำแหน่งทางวิชาการ จึงได้กำหนดระดับของสายวิชาการไว้โดยเปรียบเทียบกับข้าราชการพลเรือนในสายอื่น ๆ ได้ดังนี้

11							
10				10			
9				9	← นักวิชาการศึกษาระดับกรม		
8 นักวิชาการเงินและบัญชีและเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป				8		8	
7 ในระดับกรม				7		7	
6				6		6	สูงสุดของธุรการ
5	5		5	5		5	
4	4		4	4		4	↑
3	3		3	3	↑ สายเจ้าหน้าที่บริหารการศึกษา		
2	2		2	↑ สายนักวิชาการศึกษา, เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป			
1	1	↑	↑ สายเจ้าพนักงาน (ธุรการ, การเงินและบัญชี)				
↑ สายเจ้าหน้าที่ (ธุรการ, การเงินและบัญชี)							

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบข้าราชการพลเรือนสายต่าง ๆ

ที่มา: การประชุมสัมมนานักวิชาการศึกษา (2527: 30-32)

หน้าที่และความรับผิดชอบของนักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

ตามโครงสร้างแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (พ.ศ. 2539-2542) ได้กำหนดหน้าที่ความ
รับผิดชอบของนักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอไว้ดังนี้

งานแผนงานและพัฒนาชนบท

ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา 6 ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้างาน รับผิดชอบเกี่ยวกับ
ควบคุมดูแลและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดทำแผนของกระทรวงศึกษาธิการทุกประเภทการเก็บ
รวบรวม วิเคราะห์ เผยแพร่ข้อมูล สารสนเทศ การตรวจติดตาม ประเมินผล การจัดกิจกรรม และ

ประสานการกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท หมวดกระทรวงศึกษาธิการ และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา 3-5 ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ปฏิบัติ รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดทำแผน การเก็บรวบรวม การวิเคราะห์และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศ การตรวจติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ประสานการจัดกิจกรรม การพัฒนาชนบท หมวดกระทรวงศึกษาธิการและการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชนบทในตำบล หมู่บ้าน และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา 6 ผู้ปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้า รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน การจัดกิจกรรมส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี การจัดกิจกรรมพลศึกษา ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ และการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา 3-5 ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการส่งเสริมการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การควบคุมและมาตรฐานการศึกษาและการจัดการศึกษา งานการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ทางการศึกษา การกีฬา ลูกเสือ ยุวกาชาด การส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม ตลอดจน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องและการปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

อำนาจหน้าที่และโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ดังนี้

1) ประสานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมของอำเภอ และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ ตั้งและจัดสรรงบประมาณ ประจำปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของกระทรวงและแผนของจังหวัด ตลอดจนกำกับ เร่งรัด ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานตามแผนงานโครงการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงในอำเภอ และเป็นหน่วยข้อมูลทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมในระดับอำเภอ

2) ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงาน ทั้งในและนอกสังกัด กระทรวงภายในอำเภอ ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมของอำเภอ

3) ปฏิบัติราชการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และ การ วัฒนธรรม ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ หรือศึกษาธิการอำเภอ หรือตามที่ได้รับ มอบหมาย

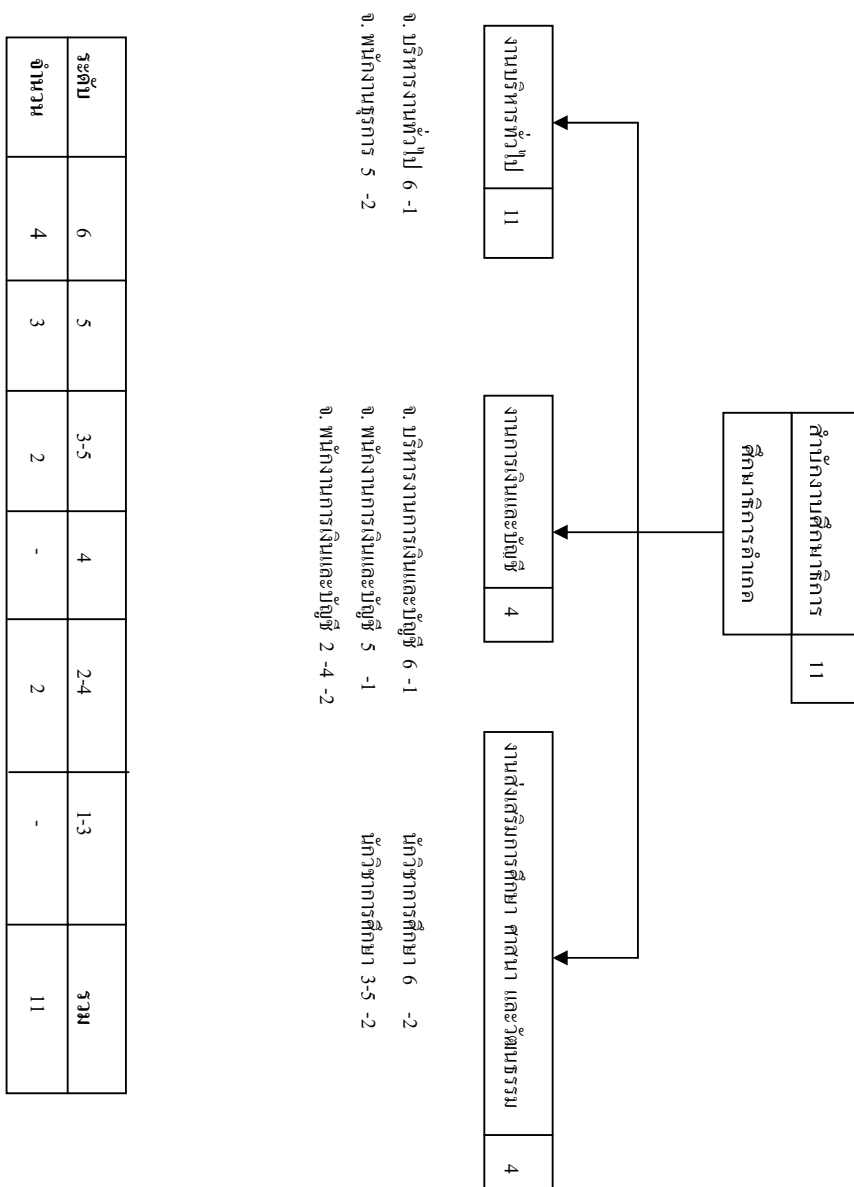
4) ปฏิบัติราชการของกระทรวงซึ่งมิได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดใน อำเภอโดยเฉพาะ

5) ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือ ที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ

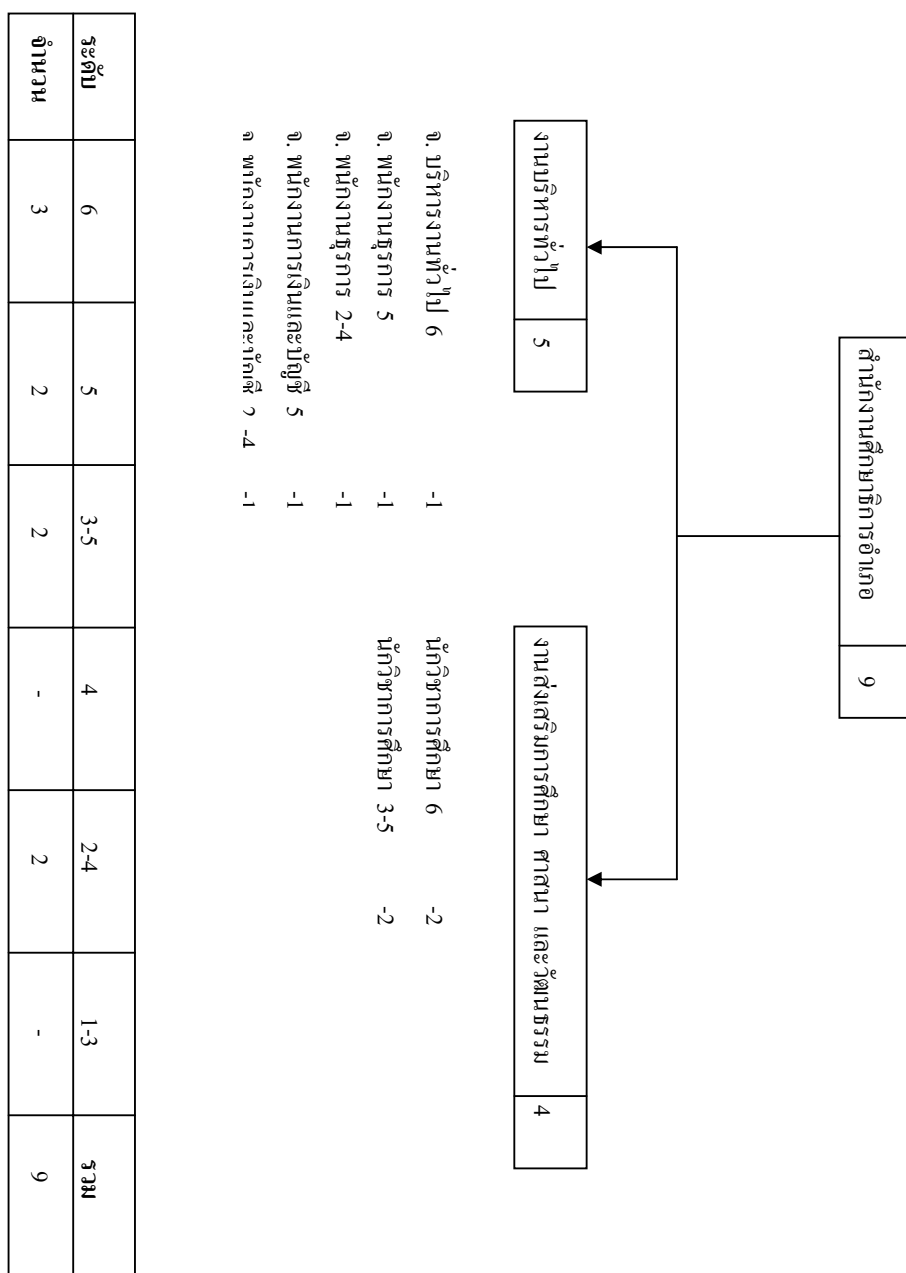
โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ตามลักษณะปริมาณงานที่ รับผิดชอบของแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (ปี 2539-2542) แบ่งออกเป็น 4 แบบ (สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 65-68) คือ

โครงสร้างแบบที่ 1 จำนวน 10 อำเภอ (อำเภอที่เป็นคลังอำเภอ)

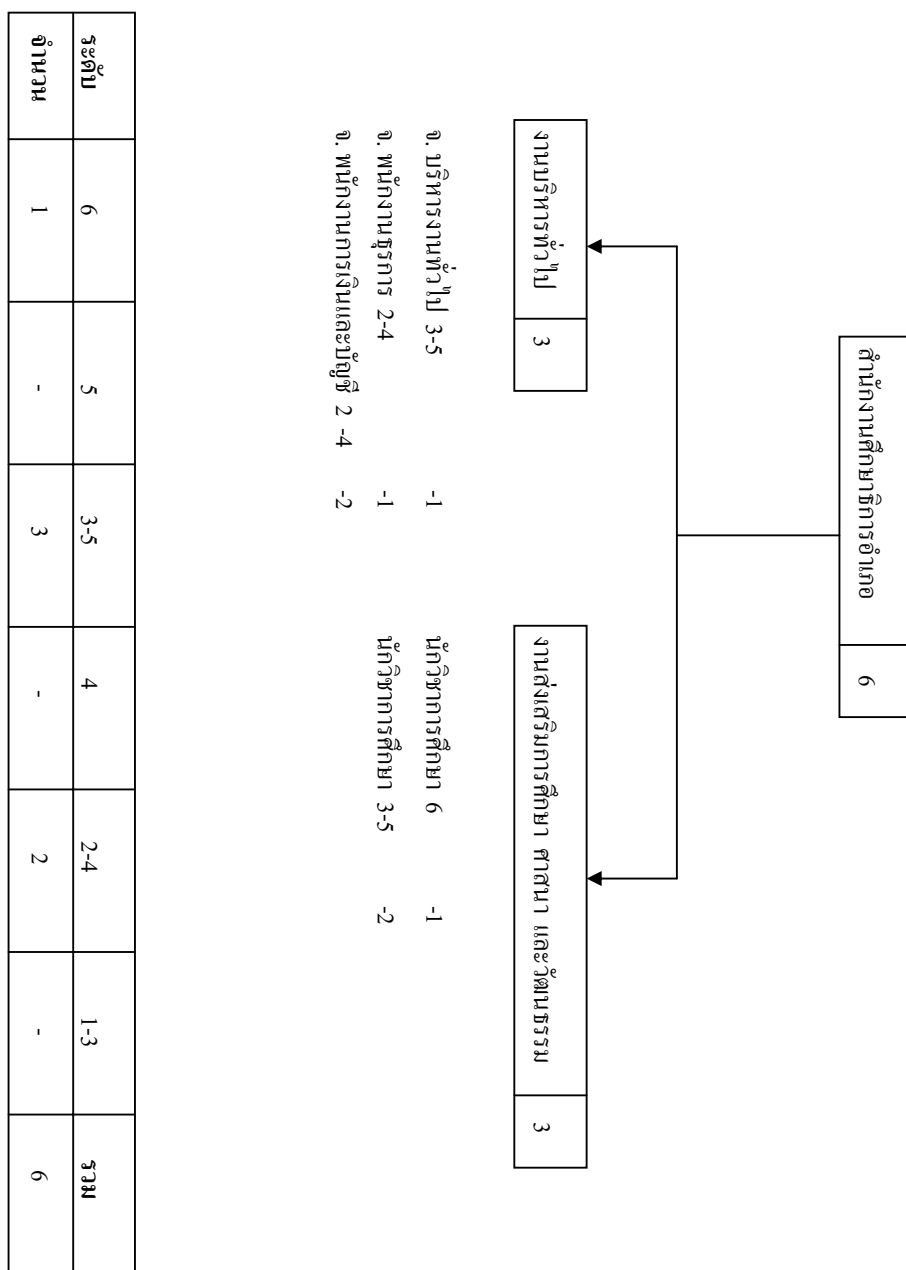
ภาพที่ 2 แสดงการแบ่งงานภายในและอัตรากำลังของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (ปี 2539-2542)

โครงสร้างแบบที่ 2 จำนวน 5 อำเภอ (อำเภอที่เป็นอำเภอเมือง) และอำเภอทั่วไป 315 แห่ง

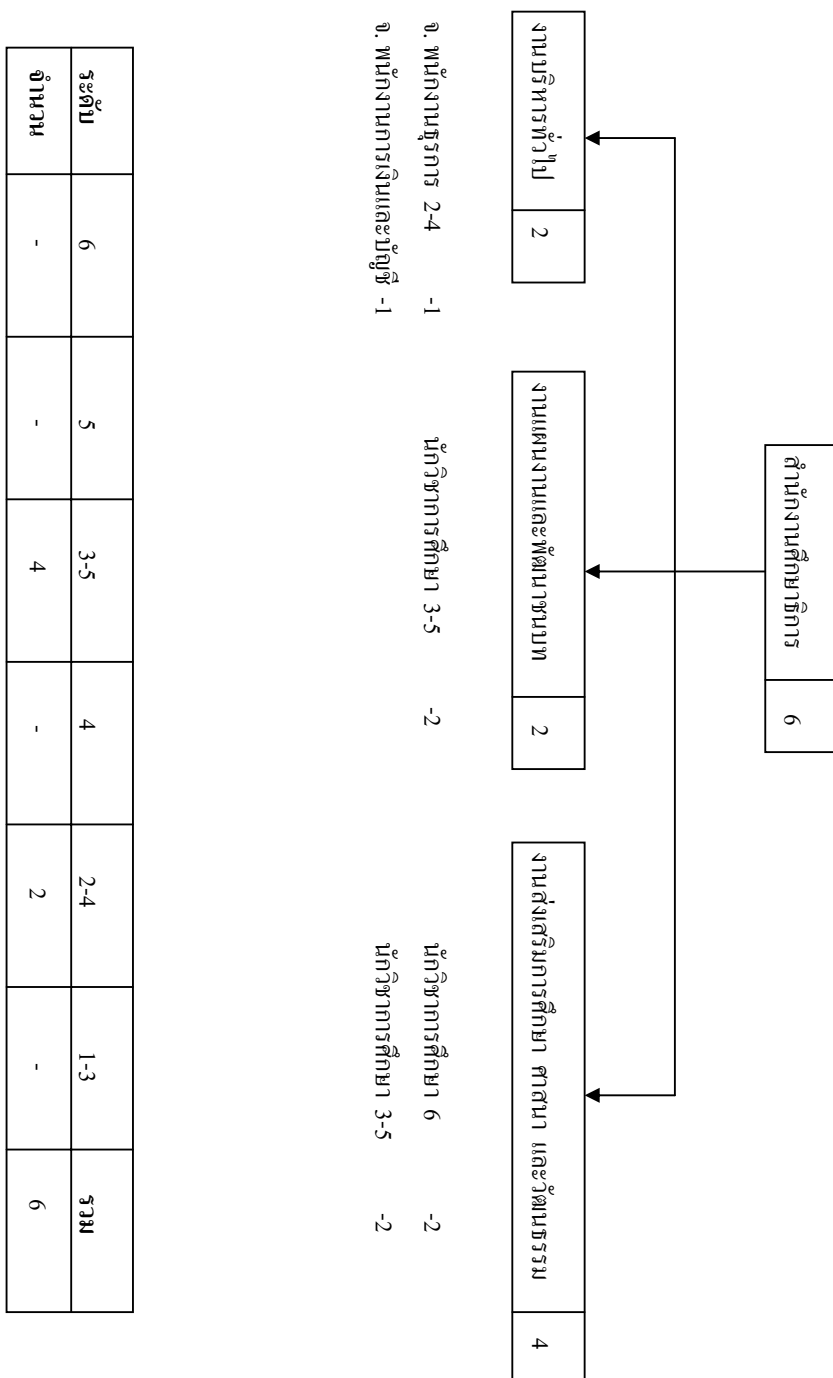
ภาพที่ 3 แสดงการแบ่งงานภายในและอัตรากำลังของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (ปี 2539-2542)

โครงสร้างแบบที่ 3 จำนวน 374 อำเภอ (อำเภอทั่วไป ขนาดเล็ก)

ภาพที่ 4 แสดงการแบ่งงานภายในและอัตรากำลังของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (ปี 2539-2542)

โครงสร้างแบบที่ 4 จำนวน 81 อำเภอ (กิ่งอำเภอตั้งใหม่)

ภาพที่ 5 แสดงการแบ่งงานภายในและอัตรากำลังของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ
ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (ปี 2539-2542)

สำหรับหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานในแต่ละงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ มีรายละเอียด ดังนี้

1. งานบริหารทั่วไป (รวมทั้งงานธุรการและงานการเงินและบัญชี) มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการทั่วไป และงานธุรการของกรมต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งงานการเงิน การบัญชี การพัสดุและงานเจ้าหน้าที่

2. งานแผนงานและพัฒนาชนบท มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานข้อมูลและสารสนเทศ งานแผนงาน โครงการ งานติดตามประเมินผล งานพัฒนาชนบท และงานกิจการพิเศษ

3. งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานด้านการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

นอกจากนี้สำนักงานศึกษาธิการอำเภอยังมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้อง ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของ กระทรวงศึกษาธิการใน 3 ฐานะ คือ

1. ในฐานะกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ มอบหมายให้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ในฐานะสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับ หน้าที่ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานปลัด กระทรวง ศึกษาธิการ ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับและมติ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

3. ในฐานะกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและครุสภาอำเภอ โดยเหตุที่ กระทรวงศึกษาธิการมีส่วนราชการที่เป็นกรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม จำนวน 14 กรม และมีองค์กรครูที่ได้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติครู คือ ครุสภา ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้มอบอำนาจ หรือมอบหมายให้อำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ

งานวิชาการของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอและขอข่ายที่ สำนักงาน ก.พ.กำหนด

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ปฏิบัติงานวิชาการในช่วงแผนอัตรากำลัง 3 ปี รอบที่ 4 (พ.ศ. 2539-2542) จำนวน 2 งาน คือ งานแผนงานและพัฒนาชนบท และงานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งได้กำหนดขอบข่ายของงานแต่ละงานไว้ ดังนี้

งานแผนงานและพัฒนาชนบท ประกอบด้วยงาน 5 งาน คือ

งานข้อมูลและสารสนเทศ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสำรวจ รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล สถิติ และการประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำดัชนีทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม

งานแผนงานโครงการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์สภาพ การวางแผนพัฒนา และปฏิบัติทางการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมประจำปีของอำเภอ/ตำบล งานเสนอขอ งบประมาณประจำปี

งานติดตามประเมินผล ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการติดตามผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย เร่งด่วนหรือโครงการพิเศษของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ การวิเคราะห์ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน และโครงการ

งานพัฒนาชนบท ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสำรวจ รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อ ทราบปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชนบท การให้บริการข้อมูลและข่าวสารแก่ประชาชน ในชนบท การจัดกิจกรรม ส่งเสริม เผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมในอำเภอ การจัด กิจกรรมให้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ประชาชนในชนบท การติดตามประเมินผล และ รายงานผลการพัฒนาชนบทในระดับตำบลและหมู่บ้านและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

งานกิจการพิเศษ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ (สศพ.ศร) งานป้องกันและแก้ปัญหาเสียดินในสถานศึกษา (ปปส.ศร.) งานป้องกันและแก้ปัญหาการก่อ ความไม่สงบในสถานศึกษา (นปค.ศร.) การป้องกันชายแดน (ปชด.) งานศูนย์อำนวยการ บริหารงานชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) งานอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.ศร.) งานตาม

โครงการพระราชดำริ งานขยายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับทั่วประเทศ งาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพแก่ท้องถิ่นตลอดจนชาวเขาและชนกลุ่มน้อย งานพัฒนาพื้นที่เฉพาะ เช่น การพัฒนาชายฝั่งด้านตะวันออก งานคัดเลือกโรงเรียนและนักเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วยงาน 2 งาน คือ

งานส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษา ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ผู้ยากไร้ก่อนวัยเรียน การส่งเสริมการจัดการศึกษาพิเศษ หรือการศึกษาสงเคราะห์ประสานการจัดการศึกษาระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนและระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน การประสานการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่ (รัฐบาล) การจัดหาที่พักและหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาการผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนา การฝึกอบรมอาชีพพระยะสันและหลักสูตรเคลื่อนที่ การส่งเสริมแหล่งพัฒนาความรู้และข่าวสารข้อมูล การขอจัดตั้ง โอน เลิกกิจการ และงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชนทุกประเภท การเสริมสร้างการจัดการศึกษาให้ได้เกณฑ์มาตรฐาน การประเมิน นิเทศ แนะนำ การศึกษาและอาชีพ การออกประกาศนียบัตร การตรวจสอบคุณภาพและออกใบรับรองคุณภาพ การสนับสนุนส่งเสริมการแข่งขันกีฬาทุกประเภท การดำเนินการเกี่ยวกับงานลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาดทุกชนิด งานจัดตั้งและดำเนินงานสรวตรนักเรียนและนักศึกษา การจัดงานวันเด็กแห่งชาติ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

งานส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานศาสนาและวัฒนธรรม ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขอจัดตั้ง รวม ย้าย ยุบเลิกและยกวัดในกรณีต่างๆ การดูแลและจัดประโยชน์แทนวัดทุกกรณี การจัดการกิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่หลักธรรมและศีลธรรม ดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนทางด้านการศาสนาทุกชนิด งานอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ การวิเคราะห์สภาพและกำหนดแนวทางการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด การประเมินสภาพและกำหนดแนวทางการพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด การประเมินมาตรฐานคุณภาพ การนิเทศและแนะนำทางการศาสนาและการวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรการอบรมเผยแพร่หลักธรรม คุณธรรมและจริยธรรมและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา

สมาน (2527:7-10) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษา ความว่า นักวิชาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในส่วนภูมิภาคมีบทบาทอย่างสูงในการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ตามขอบข่ายที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบ นอกจากปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าวแล้ว นักวิชาการศึกษายังจะต้องรับผิดชอบในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพอีกด้วย กระทรวงถือว่านักวิชาการศึกษาเป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการในการทำหน้าที่ประสานงาน นักวิชาการศึกษาต้องสนใจงานวิชาการ ต้องคอยติดตามความเคลื่อนไหว เสนอแนะ ต้องเป็นผู้ที่ดูแลการเคลื่อนไหวทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการนั้นดำเนินไปด้วยดี โดยเป็นที่ปรึกษาเสนอแนะด้านการศึกษา นักวิชาการศึกษาแม้ไม่มีอำนาจในตนเองที่จะบริหารงานแต่มีความสำคัญมากในด้านการเสนอแนะข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจในการบริหารการศึกษา

บรรจง (2527:21) ให้ความเห็นว่า “ในฐานะนักวิชาการศึกษา สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจ คือ เรื่องของการศึกษา ซึ่งหากเรารู้ปัญหาและรู้สาเหตุแห่งปัญหาร่วมกันแล้วก็สามารถพบวิธีแก้ปัญหาก็ได้ตรงเป้าหมาย”

พะยอม (2529:บรรยาย) แสดงความคิดเห็นว่านักวิชาการจะต้องมีบทบาทอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ต้องเป็นบุคลากรหลัก (Key Person) ในด้านการวางแผน ได้แก่ เป็นเจ้าของทั้งเนื้องานและเอกสาร เป็นผู้ริเริ่มงาน เป็นผู้ริเริ่มงาน ไม่ต้องรอให้ใครสั่ง ถ้าเป็นงานเรา เราต้องทำทันที ให้ถือคติว่า “เมื่อถึงเวลาแล้วต้องเริ่มออกเดิน แม้ล้มแล้วก็เดินใหม่ ดีกว่ายืนเก้ ๆ กัง ๆ แล้วไม่เดิน”

2. ต้องเป็นบุคลากรผู้ประสานงาน (เป็นกาวใจ) ได้แก่ ประสานบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ประสานงาน (เนื้องาน วิธีทำงาน ขั้นตอน) ประสานการเงิน ประสานเครื่องมือ เครื่องใช้ ประสานเวลา

3. ต้องเป็นบุคลากรผู้พัฒนางาน (เป็นแม่แรงในการพัฒนา) ได้แก่ ศึกษาปัญหาและความต้องการและดำเนินการแก้ไข ศึกษาวิชาการเพื่อพัฒนาการทำงานอยู่เสมอ ในท้องถิ่นเรามีอะไรดี ต้องรู้และบอกให้ได้

สมุทร (2530: 8-12) เน้นว่า นักวิชาการศึกษาคือบุคคลสำคัญยิ่งในอันที่จะทำให้นโยบายของกระทรวงบรรลุปเป้าหมาย นักวิชาการศึกษาจึงควรเป็นผู้ที่มีบทบาทภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. บทบาทของผู้นำทางวิชาการโดยนักวิชาการศึกษาจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใจกว้างในทางวิชาการ รอบรู้ในงานที่ปฏิบัติและสภาพสังคมในพื้นที่ ติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับเข้าทำงานในหน้าที่ ประมวลวิเคราะห์และวิจารณ์ความเป็นไปทางการศึกษาอย่างถูกต้อง รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตัดสินใจในงานได้อย่างดีและฉับไว ประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานและความรู้ที่ได้รับ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือและการงานทางวิชาการแก่หน่วยงานหรือสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. บทบาทของผู้ประสานงานทางวิชาการ ต้องประสานในการจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูลทางการศึกษา การตรวจติดตามและประเมินผล โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดเวลา จึงต้องทันสมัย ทันเหตุการณ์ มีมนุษยสัมพันธ์สูง แคล่วคล่องว่องไว ร่าเริงแจ่มใส รู้จักการปลุกเสก สุกุมเยือกเย็น และประสานงานทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของนักวิชาการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดลักษณะของสายงานวิชาการศึกษาให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกแก่การปฏิบัติไว้ 8 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 งานด้านวิจัยทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษา วิเคราะห์ หรือทดลองในการพิสูจน์หาความรู้ ข้อเท็จจริง หรือทฤษฎีใหม่ ๆ ทางการศึกษา หรือเพื่อทดสอบความรู้ข้อเท็จจริง กฎหรือทฤษฎีที่มีอยู่เดิม โดยวิธีการทางตรรกวิทยาอย่างเป็นระบบและเชื่อถือได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้หรือความก้าวหน้าทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา หรือเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน การบริหารและการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษา

ลักษณะที่ 2 งานด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมมาตรฐานการจัดการศึกษา การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน อัตรากำลังครู – อาจารย์ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน งบประมาณการจัดการศึกษา และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการจัดทำหรือปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา รวมทั้งการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา

ลักษณะที่ 3 งานด้านแผนงานทางการศึกษา ได้แก่ การยกร่าง ประสานและประมวล สรุป แผนงาน โครงการ รายงานสถิติทางการศึกษา และ/หรืองบประมาณทางการศึกษา ในการจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษา แผนงานทางการศึกษาระดับกระทรวง หรือระดับกรม การติดตามปรับปรุง และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการและ/หรือการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา รวมทั้งการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ ข้อมูล และสถิติที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะที่ 4 งานด้านพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดรูปแบบ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและจุดประสงค์ รายวิชาในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร รวมทั้งการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยหรือทดลองเกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร แนวความคิด แนวทาง รูปแบบของหลักสูตร และการติดตามประเมินผลหลักสูตร

ลักษณะที่ 5 งานด้านพัฒนาหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนด แผนการผลิต มาตรฐานการผลิต และคุณภาพของหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ การจัดทำ ทดลอง และพัฒนาหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร การตรวจพิจารณาหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอน ก่อนอนุมัติให้ใช้ในโรงเรียน รวมทั้งการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหา คุณภาพ และมาตรฐานหนังสือเรียน และความต้องการอ่านเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอน

ลักษณะที่ 6 งานด้านแนะแนว ได้แก่ กระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถพึ่งตนเอง ในการดำเนินชีวิต ได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาบุคลากรแนะแนว การพัฒนาเครื่องมือการแนะแนว และการพัฒนาการให้บริการแนะแนว การรวบรวมและจัดระบบข้อมูล หรือความก้าวหน้าทางวิทยาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ในการให้บริการแนะแนวหรือการพัฒนาการแนะแนว

ลักษณะที่ 7 งานด้านเผยแพร่ทางการศึกษา ได้แก่ การประยุกต์หรือปรับใช้สื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ ในการเผยแพร่และให้ความรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล สถิติ หลักสูตร ข่าวสาร หรือความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในงานเผยแพร่ทางการศึกษา

ลักษณะที่ 8 งานด้านให้คำปรึกษา (เฉพาะระดับ 9 ถึงระดับ 11) ได้แก่ การให้คำปรึกษาทางวิชาการระดับสูงด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านเกี่ยวกับวิชาการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการให้คำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะด้านการวางแผน การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์ วิจัย หรือ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญงานระดับสูง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2539: 40-42)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพรรณ (2533: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจริยธรรมของเจ้าพนักงานเคหะกิจเกษตรในเขตภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะอายุ (36-50 ปี) มีพฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่าผู้มีอายุน้อย (21-35ปี) รายได้ของครอบครัวสูงมาก (มากกว่า 150,000 บาทต่อปี) เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย (40,000-150,000 บาทต่อปี) ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมือง มีพฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในชนบท

ศศิลักษณ์ (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการดูโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับอิทธิพลจากการดูโทรทัศน์ญี่ปุ่นที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และระดับการศึกษาของผู้ปกครองกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่รับรู้จากการดูโทรทัศน์ญี่ปุ่น

สาธิต (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนนายร้อยตำรวจ เก็บข้อมูลจากประชากร คือ นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 4ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2536 โดยสุ่มตัวอย่างมาจำนวน 280 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจที่บิดามารดาประกอบอาชีพต่างกัน มี

พฤติกรรมจริยธรรมวิชาชีพตำรวจแตกต่างกัน และนักเรียนนายร้อยที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมจริยธรรมวิชาชีพตำรวจแตกต่างกัน

อรรถชัย (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ โดยศึกษาจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ผู้รับการศึกษามอบมหลักสูตร การฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนเพื่อบรรจุแต่งตั้งเป็นสัญญาบัตร ในปีการศึกษา 2535-2536 ทั้งหมดจำนวน 200 นาย ผลการวิจัยพบว่า ระดับแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมของข้าราชการตำรวจชั้นประทวน โดยทั่วไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเกณฑ์ที่สูง จากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามพบว่า พฤติกรรมจริยธรรม ความเสื่อมในทางศาสนา สัมพันธภาพในครอบครัว และประสบการณ์ในงานตำรวจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรม

พันธุ์ทิพ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การสร้างหนังสือการ์ตูน เพื่อส่งเสริมจริยธรรม จากพุทธศาสนสุภาษิต เรื่อง ความภูมิใจของพลอย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หนังสือการ์ตูนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม จากพุทธศาสนสุภาษิต ความภูมิใจของพลอย มีประสิทธิภาพ 81.72/80.78 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหนังสือการ์ตูนที่สร้างขึ้นสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ความคิดเห็นว่า หนังสือการ์ตูนอยู่ในระดับดีมาก และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือการ์ตูนที่สร้างขึ้น อยู่ในระดับชอบมาก

พรพรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า พนักงานร้อยละ 81.6 มีระดับพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดี พนักงานร้อยละ 73.2 มีความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับปานกลางและปัจจัยที่มีอิทธิพลซึ่งสามารถอธิบายพฤติกรรมการทำงานโดยรวมของพนักงานในโรงงานน้ำอัดลม ได้แก่ ปัจจัยบรรยากาศองค์การ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างและ เป้าหมายของงาน ด้านการสนับสนุน ด้านความอบอุ่น และด้านความเป็นอิสระ โดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 19.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

วารุณี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของละครโทรทัศน์ที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่รับชมละครโทรทัศน์แนวสนุกสนาน ร้องลงมา ได้แก่ แนวรักโรแมนติกและแนวสยอง

ขวัญ/ ต่อสู้ ผจญภัย เลือกรับชมน้อยที่สุด และตัวแปรที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม ได้แก่ ลักษณะของละครที่เปิดรับชมประกอบด้วย แนวรักโรแมนติก แนวชีวิต / ต่อสู้ ผจญภัย และแนวสนุกสนาน สำหรับปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม ได้แก่เขตที่อยู่อาศัย ส่วนตัวแปรที่เหลือ ได้แก่ เพศ รายได้ของบิดา มารดา อาชีพของบิดามารดา ประเภทที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม

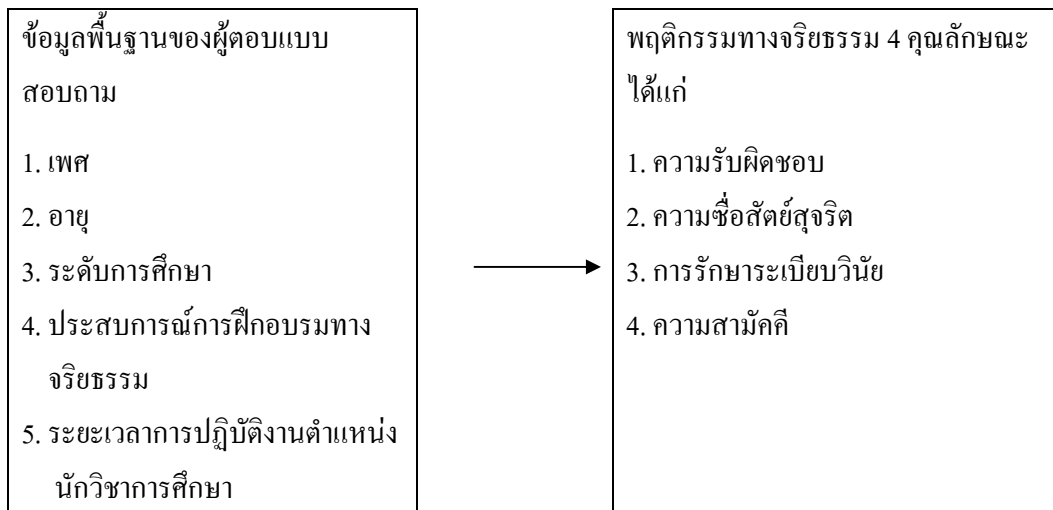
สุภาวดี (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรม ของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในองค์กร กับตัวพนักงานเอง ซึ่งจริยธรรมซึ่งเป็นหัวข้อเน้นถึงความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม การรักษาระเบียบวินัย ความสามัคคี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ จำนวน 363 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของพนักงานธนาคารกรุงไทย ทั้ง 7 ด้าน คือความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความเมตตา กรุณา ความยุติธรรม การรักษาระเบียบวินัย และความสามัคคี อยู่ในระดับสูง และตัวแปรที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรม ได้แก่ อายุงาน ตำแหน่ง รายได้ ส่วนตัวแปรที่เหลือ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เขตการศึกษา 6 ผู้วิจัยได้นำแนวทางของ Wright (1975: 24-30 อ้างใน ชัยฤทธิ์, 2524: 8) นักสังคมวิทยา บุคคลสำคัญที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งเชื่อว่าสังคมมีส่วนสำคัญที่จะหล่อหลอมจริยธรรมของบุคคลในสังคมเพราะบุคคลจะเรียนรู้ว่าอะไรดี ชั่ว จากผู้ที่ใกล้ชิดด้วยขบวนการเทียบเคียง โดยบุคคลจะเลียนแบบผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ตนรักในที่สุดบุคคลจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ ดังนั้นถ้าผู้ที่ตนใกล้ชิดเป็นผู้มีจริยธรรมสูงบุคคลก็จะเลียนแบบและในที่สุดก็จะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงตามไปด้วยสามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 6 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาระเบียบวินัย และความสามัคคีแตกต่างกัน
2. นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาระเบียบวินัยและความสามัคคี แตกต่างกัน
3. นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอที่มีระดับ การศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาระเบียบวินัยและความสามัคคีแตกต่างกัน
4. นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมทางจริยธรรมต่างกัน มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาระเบียบวินัย และความสามัคคี แตกต่างกัน

5. นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ที่มีช่วงระยะเวลาการปฏิบัติงานตำแหน่ง นักวิชาการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้าน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต การรักษาระเบียบวินัย และความสามัคคี แตกต่างกัน